

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: **PharmDr. R. Š. Lekáreň N. C. S.**, IČO: X. zastúpená advokátkou JUDr. A. G. B. T., proti žalovanej: **V. a. s.**, M. B., IČO: X. **o zaplatenie 367 954,05 Sk**, na dovolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15. októbra 2008 č. k. 3 Cob 195/2008-117, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15. októbra 2008 č. k. 3 Cob 195/2008-117 **z r u š u j e** a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd ako súd odvolací rozsudok Okresného súdu Bratislava V v Bratislave zo dňa 13. mája 2008 č. k. 14 C 26/2007-85, ktorým súd prvého stupňa uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 35 287,24 Sk, v časti istiny 8 929,05 Sk konanie zastavil, vo zvyšku návrh zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania, zmenil v napadnutej zamietajúcej časti rozsudku tak, že uložil povinnosť žalovanej zaplatiť žalobkyni 323 737,76 Sk a náhradu trov konania 31 426,50 Sk k rukám právnej zástupkyne žalobkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

V rozhodnutí uviedol, že súd prvého stupňa rozhodol na základe výsledkov vykonaného dokazovania, a to najmä vyúčtovania poplatku z omeškania na sumu 367 954,05 Sk a v ňom uvedených faktúr, účastníkmi uzatvorenej zmluvy č. 13/96, jej

dotkom – najmä č. 8 zo dňa 31. 12. 2003, podľa ktorej si účastníci dohodli, pre prípad omeškania s platením faktúr, poplatok z omeškania v sadzbe 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, s účinnosťou od 01. 01. 2004. Konanie v časti o zaplatenie 8 929,05 Sk súd prvého stupňa podľa § 96 ods. 1 O. s. p. zastavil pre čiastočné späťvzatie žaloby žalobkyňou, žalobe vyhovel len v sadzbe poplatku z omeškania podľa zmluvy 0,01 % a vo zvyšku ju ako nedôvodnú zamietol. Odvolací súd ďalej v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že poplatok z omeškania, ktorého zaplatenia sa žalobca domáha, sa týka obdobia od 05. 03. 2004 do 23. 12. 2004. Poukázal na to, že plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky vo svojom uznesení z 11. októbra 2006, č. k. Pl. z. ÚS 1/06-4 potvrdilo názor, že hmotnoprávne účinky nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. Pl. ÚS 38/03 – 89, zo 17. mája 2004 o nesúlade § 38 ods. 4 zák. č. 273/94 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z. nastávajú ex tunc. Z uvedeného vyplýva, že po strate účinnosti, t. j. po 15. júli 2004, ako aj po následnej strate platnosti, t. j. po 15. januári 2005 posledného znenia § 38 ods. 4 zák. 273/94 Z. z. platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením, t. j. § 38 ods. 4 zák. 273/94 Z. z. v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti zák. č. 138/2003, ktorý upravoval poplatok z omeškania v sadzbe 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Dohoda účastníkov upravujúca sadzbu poplatku z omeškania spôsobom nezodpovedajúcim zákonu je podľa § 39 Obč. zák. neplatná a žalobcovi patrí poplatok z omeškania v spornom období v sadzbe určenej zákonom. Navyše sadzba poplatku z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania je síce súčasťou dodatku č. 8 zmluvy z 31. decembra 2003, ale s prihliadnutím na túto sadzbu totožnú so sadzbou uvedenou v zákone č. 138/2003 Z. z. a deň uzatvorenia dodatku č. 8 je odvolací súd toho názoru, že nebolo skutočne vôľou účastníkov zmluvne dohodnúť odlišnú ako zákonom stanovenú sadzbu poplatku z omeškania. Aj pri zohľadnení námietok žalovaného, týkajúcich sa počtu dní omeškania, žalobcovi pri sadzbe poplatku z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania nepochybne vzniklo právo na poplatok z omeškania v celkovej sume 352 872,40 Sk. Preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej zamietajúcej časti podľa § 220 O. s. p. zmenil a priznal žalobkyňi nárok aj v zamietajúcej časti rozsudku súdu prvého stupňa.

O trovách konania rozhodol v zmysle ust. § 142 ods. 1 a § 224 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešnej v konaní žalobkyňi priznal náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania spolu 31 426,50 Sk.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná a navrhla rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. V podanom dovolaní prípustnosť dovolania opiera o ust. § 238 ods. 1 O. s. p., keďže bol odvolacím rozsudkom zmenený rozsudok súdu prvého stupňa. V dovolaní uviedla, že účastníci uzavreli zmluvu č. 13/1996 o poskytovaní a úhrade liečiv a zdravotníckych pomôcok vydávaných na lekárske predpisy a na lekárske poukazy, pričom čl. 6 ods. 2 tejto zmluvy obsahuje dojednanie, že ak poisťovňa neuhradí lekárni faktúru v lehote splatnosti, má lekárka nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Právne vzťahy účastníkov konania treba posudzovať podľa zmluvných podmienok dohodnutých v čase uzatvorenia zmluvy. Uvedená zmluva v časti dojednania výšky poplatku omeškania 0,05 % za každý deň omeškania je platná, neodporuje zákonu. Dohodou bolo možné upraviť výšku sankcie pre prípad včasného nesplnenia zmluvne dohodnutej povinnosti, t. j. dohodnúť výšku poplatku z omeškania za oneskorenú úhradu faktúry po dobe jej splatnosti resp. zmeniť poplatok z omeškania na úrok z omeškania. V čase uzatvorenia zmluvy č. 13/1996 zákon č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení V. a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 273/1994 Z. z.) neobsahoval osobitnú úpravu sankcie za nedodržanie doby splatnosti faktúr, ktorými zdravotnícke zariadenie vyúčtovalo príslušnej zdravotnej poisťovni úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť. Až novelizáciou zákona č. 273/1994 Z. z. zákonom č. 386/1996 Z. z. bol s účinnosťou od 01. 01. 1997 do § 38 vložený nový odsek 4, podľa ktorého pri nedodržaní doby splatnosti uplatní zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu. Ďalšou novelou vykonanou zákonom č. 151/1999 Z. z. bolo s účinnosťou od 01. 07. 1999 v § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. vypustené slovo „uplatní“ a nahradené slovami „môže uplatniť“. I keď po uzavretí zmluvy bol teda novelizovaný právny predpis, resp. v čase uzatvorenia zmluvy č. 13/1996 bolo platné a účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. s výškou poplatku z omeškania 0,1 % za každý deň omeškania, t. j. bola stanovená výška poplatku vo vyššej výške ako bola dojednaná v zmluve, neovplyvňuje táto skutočnosť platnosť uzatvorenej zmluvy v častiach dojednanej výšky poplatku z omeškania, resp. neznamena to, že dohodnutá výška poplatku z omeškania sa zvýši na úroveň stanovenú právnym predpisom. Ak navrhovateľ mienil výšku poplatku z omeškania zmluvne dojednanú zmeniť smerom nahor, k takejto zmene mohlo dôjsť len po vzájomnej

dohode zmluvných strán. Keďže v rozhodnom období k takejto dohode nedošlo, pri úprave vzťahu treba vychádzať z dohody v zmysle uzatvorenej zmluvy v znení príslušných dodatkov. Dodatkom č. 8 uzatvoreným dňa 31. 12. 2003 bolo prvýkrát zmenené dojednanie ohľadom výšky poplatku z omeškania na 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania s účinnosťou od 01. 01. 2004. Ďalej v dovolaní poukázala na skutočnosť, že v rozhodnej dobe § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. nemá kogentný charakter (zákonodarca používa termín „môže uplatniť“) a preto zmluvne dohodnutá výška sankcie nie je ani v rozpore so zákonom účinným v rozhodnej dobe.

Žalobkyňa sa k dovolaniu žalovanej písomne vyjadrila podaním zo dňa 403. 02. 2009, navrhla potvrdiť rozsudok odvolacieho súdu (zrejme mala na mysli zamietnuť dovolanie žalovanej) a zopakovala dôvody odvolacieho súdu uvedené v odvolacom rozhodnutí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) preskúmal vec podľa ust. § 242 ods. 1 O. s. p. a po prejednaní dovolania podľa § 243a ods. 1 O. s. p. dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné.

Prípustnosť dovolania je daná v zmysle ust. § 238 ods. 1 O. s. p., keď dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý zmenil rozsudok súdu prvého stupňa.

Predmetom dovolacieho konania je posúdenie dôvodnosti výšky uplatnenej sankcie poplatku z omeškania žalobkyňou za obdobie od 05. 03. 2004 do 23. 12. 2004 dohodnutej zmluvou č. 13/96 zo dňa 01. 04. 1996 a dodatkom č. 8 zo dňa 31. 12. 2003 s účinnosťou od 01. 01. 2004 v napadnutom rozsahu 323 737,76 Sk.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky prijatý jeho plénom dňa 17. mája 2004 č. PL. ÚS 38/03 – 89 bol vyhlásený v Zbierke zákonov dňa 15. 07. 2004 pod č.396/2004 Z. z. a šesťmesačná lehota v ktorej nebolo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. dané do súladu s ústavou a tým jeho účinnosť zanikla, uplynula 15. 01. 2005. Nálezom ústavného súdu bolo vyslovené, že ustanovenie § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006 prijal stanovisko, že hmotnoprávne účinky nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 o nesúlade § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z. pred právoplatným skončením

konania pred všeobecným súdom, v ktorom sa má aplikovať § 38 ods. 4 zákona, nastávajú pre všetkých účastníkov tohto konania ex tunc. Ďalej prijal stanovisko, že stratou účinnosti a následne platnosti § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zákona č. 138/2003 Z. z. na základe nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 38/03-89 sa obnovuje znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platné a účinné do nadobudnutia účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z., t. j. do 1. júna 2003. Znenie ust. § 38 ods. 4 platného a účinného do 01. 06. 2003 bolo: „Pri nedodržaní lehoty splatnosti môže uplatniť zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtovného dokladu“.

Zmluvou o poskytovaní a úhrade liečiv a zdravotníckych pomôcok vydávaných na lekárske predpisy a na lekárske poukazy (ďalej len zmluva) uzavretou dňa 01. 04. 1996 si účastníci v čl. 6 bod 2. dohodli, že v prípade ak poisťovňa neuhradí lekární faktúry v lehote splatnosti, má lekárň nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Úprava poplatku z omeškania zmluvnými stranami zodpovedala v čase uzavretia zmluvy všeobecnej úprave poplatku z omeškania a nebola upravená osobitným predpisom upravujúcim zdravotné poistenie, zákonom č. 273/1994 Z. z. V tomto smere, úpravy poplatku z omeškania, zmenu priniesla novela zákona č. 273/1994 zákonom č. 376/1996 účinným od 01. 01. 1997 a to v §-e 38 ods. 4 zákona, ktorým upravila novela poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Ďalšou novelou, ako správne poukazuje v dovolaní aj žalovaná, zákonom č. 151/1999 účinným od 01. 07. 1999 v §-e 38 ods. 4 zákona bolo vypustené slovo „uplatní“ a nahradené slovami „môže uplatniť“, čím dovolateľ odôvodňuje správnosť zmluvnej úpravy poplatku z omeškania dodatkom č. 8 k zmluve zo dňa 31. 12. 2003, keď zmluvne bez ohľadu na rozhodnutie Ústavného súdu, ktoré nemá na platnosť dohody vplyv, si účastníci dohodli zmluvnú sankciu poplatku z omeškania 0,01% za každý deň omeškania dodatkom č. 8 k zmluve zo dňa 31. 12. 2003 účinnému od 01. 01. 2004, v ktorom si zmluvné strany dohodli v čl. 6 bod 2., že „ ak poisťovňa neuhradí lekární v lehote splatnosti, má lekárň nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.“ Zákonné ustanovenie §-u 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení zák. č. 151/1999 Z. z. zmenilo povinnosť uplatnenia sankcie lekárne proti zdravotnej poisťovni na obligatórnu možnosť použitia tejto sankcie, čo v praxi znamená možnosť ale nie povinnosť lekárne použiť sankciu upravenú zákonom až do výšky 0,1 % za každý deň omeškania. Predchádzajúca úprava platná a účinná do 1. júna 2003 určovala zmluvným

stranám možnosť uplatnenia sankcie – poplatku z omeškania a určovala maximálnu výšku poplatku z omeškania – 0,1 % za každý deň omeškania. Dohodou zmluvných strán mohla byť táto maximálna sankcia upravená pre rôznych účastníkov zmluvy o poskytovaní a úhrade liečiv rôzne a žiadne ustanovenie príslušného zákona túto zmluvnú voľnosť účastníkov neobmedzil. Obmedzená bola úpravou ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. v znení do 1. júna 2003, ktoré znenie pre danú vec rozhodujúcim, len maximálna výška poplatku z omeškania 0,1 % za každý deň omeškania. Nakoľko zmluvné strany si dohodli vzájomnou dohodou strán výšku poplatku menšiu ako najvyššiu možnú zákonom určenú výšku poplatku, t.j. poplatok z omeškania 0,01 % denne, nie je možné úspešne sa domáhať viac ako bolo zmluvnými stranami dohodnuté.

Odvolaací súd sa nezaoberal v odvolacom konaní skúmaním správnosti, úplnosti a dostatočnosti zistenia skutkového stavu súdom prvého stupňa, z dôvodu v základe odlišného právneho názoru, preto dovolací súd z uvedených dôvodov v zmysle ust. § 243b ods. 2, 4 O. s. p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

O náhrade trov dovolacieho konania bude rozhodnuté v zmysle ust. § 243c a ust. § 243d O. s. p. v novom rozhodnutí.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je opravný prostriedok prípustný.

V Bratislave 24. júna 2009

JUDr. Jozef Štefanko, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: M. N.

